

MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS

Akademien för utbildning, kultur och
kommunikation

Perspektiv på läxor

- en studie om läxor utifrån stress, jämlikhet,
skolframgång och individualisering

Anna Fellenius och Malin Landberg

Examensarbete i lärarutbildningen

Höstterminen 2008

Handledare: Anita Nordzell

Examinator: Margaret Obondo

Examensarbete

15 högskolepoäng

SAMMANFATTNING

Anna Fellenius och Malin Landberg

Perspektiv på läxor

- en studie om läxor utifrån stress, jämlikhet, skolframgång och individualisering

2008

Antal sidor: 25

Denna uppsats fokuserar på läxor ur fyra perspektiv: stress, jämlikhet, skolframgång och individualisering. Syftet var att ta reda på elevers, föräldrars och lärares åsikter om läxor ur aspekterna ovan. Vi använde oss av frågeformulär som metod och sedan analyserades svaren mot tidigare forskning. Resultatet pekade på att elever sällan kände till syftet med läxan men uppfattade den som viktig för betygen. Föräldrar ansåg att läxan var en viktig länk mellan hemmet och skolan trots att den ibland tog mycket tid från fritidsaktiviteter. Lärarna tyckte att det viktigaste med läxan var repetition, i övrigt kunde deras syften variera från person till person. Den viktigaste slutsats vi kom fram till var att läxor problematiserades alldeles för lite i det svenska skolväsendet och att dess syfte inte alltid var tydligt för elever och föräldrar.

Nyckelord: läxor, stress, jämlikhet, skolframgång, individualisering

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.2 Syfte	1
1.3 Forskningsfrågor	1
1.4 Begreppsdefinitioner	1
2. Tidigare forskning	2
2.1 Läxor och stress	3
2.2 Läxor och jämlikhet	4
2.3 Läxor och skolframgång	5
2.4 Läxor och individualisering	7
3. Metod	7
3.1 Forskningsstrategi	7
3.2 Datainsamlingsmetod	8
3.3 Urval	9
3.4 Databearbetning och analysmetod	10
3.5 Reliabilitet och validitet	10
3.6 Etiska ställningstaganden	10
4. Resultat	11
4.1 Resultatpresentation elever	11
4.1.1 Läxor och stress	11
4.1.2 Läxor och jämlikhet	12
4.1.3 Läxor och skolframgång	12
4.1.4 Läxor och individualisering	13
4.2 Resultatpresentation föräldrar	13
4.2.1 Läxor och stress	13
4.2.2 Läxor och jämlikhet	14
4.2.3 Läxor och skolframgång	14
4.2.4 Läxor och individualisering	15
4.3 Resultatpresentation lärare	15
4.3.1 Läxor och stress	16
4.3.2 Läxor och jämlikhet	17
4.3.3 Läxor och skolframgång	18
4.3.4 Läxor och individualisering	18
5. Resultatanalys	19
5.1 Läxor och stress	19
5.2 Läxor och jämlikhet	20
5.3 Läxor och skolframgång	21
5.4 Läxor och individualisering	22
6. Diskussion	23
6.1 Metoddiskussion	23
6.2 Resultatdiskussion	24
6.3 Pedagogisk relevans	25
6.4 Slutsats	25
6.5 Nya forskningsfrågor	26

Referenser

Bilagor

1. Missivbrev
2. Enkätfrågor elev
3. Enkätfrågor förälder
4. Enkätfrågor lärare

1. Inledning

Under lärarutbildningen har läxor, tillsynes självklara för yrkesverksamma lärare och elever på skolorna, inte diskuterats överhuvudtaget med oss lärarstuderande ur ett didaktiskt perspektiv. Det var detta faktum som gjorde att vi ville ta reda på mer om läxor i skolan. Det finns heller inget skrivet om läxor i läroplanen (Lpo) 94 och vi ville hitta det pedagogiska syftet med att använda läxor för att nå målen i läroplanen. I tidigare forskning och arbeten vi tagit del av har det redogjorts för attityder till läxor, både från föräldrar och från lärare, men debatten består i stort sett om frågan om huruvida läxan ska finnas eller inte. Vi ville inta ett mer nyanserat förhållningssätt till läxan än frågan om dess vara eller inte vara. I en artikel deklarerar en norsk läkare, Ståle Fredriksen, att läxor är ett brott mot mänskliga rättigheter och i en annan artikel pläderar föräldrar för läxor därför att de genererar en närmare kontakt med sina barn. Vi ville hålla diskussionen på en annan nivå. Är alla läxor verkligen av ondo eller kan man ge kreativa och tankeutvecklande läxor? Vi bestämde oss för att diskutera läxan ur olika aspekter som vi har döpt till läxor och stress, läxor och jämlikhet, läxor och skolframgång och slutligen läxor och individualisering.

Vi inser när vi börjar läsa om läxor att det väcker tusen frågor till, vilket summeras bra av Kralovec och Buell:

What is homework? How much homework is too much? What are and should be the purposes of homework? Can different assignments be given to different kids in one class? Who is responsible for homework – kids or their parents? How is homework graded, scored or assessed? What about quality versus quantity? How are age and developmental level factored into assignments? Is stress management an issue? How do extracurricular activities – school-sponsored and family-based – factor in? What’s the best way to deal with students who put extra time into their work (i.e., the overachievers)? How are assignments coordinated among teachers?
(Kralovec & Buell, 2000, s. 1f)

1.1 Syfte

Syftet med examensarbetet är att ta reda på vad elever, föräldrar och lärare anser om läxor.

1.2 Forskningsfrågor

- Upplever föräldrar och elever stress i samband med läxor?
- Upplever föräldrar och elever att läxorna påverkar studieresultatet?
- Vilket syfte tycker elever, föräldrar och lärare att läxan tjänar?
- I vilket syfte ger lärarna läxor enligt dem själva?

1.3 Begreppsdefinitioner

En definition av läxan som vi tycker stämmer överens med vår uppfattning är:

Homework can be defined as tasks assigned to students by school teachers that are intended to be carried out during nonschool hours. The word *intended* is used because students may complete homework assignments

during study hall, during library time (sanctioned by teachers), or even during subsequent classes (not sanctioned). (Cooper, 2007, s. 4)

Läxan är nödvändigtvis inte en uppgift som utförs i hemmet utan kan även göras på håltimmar eller i speciella läxsalar. Många som är motståndare till läxor är inte emot läxor i sig utan att den är en uppgift som ska utföras hemma, en hemläxa. I vår undersökning använder vi det bredare begreppet läxa, och inte hemläxa, då den kan utföras när som helst utanför lektionstid till exempel på raster och håltimmar.

2. Tidigare forskning

I USA är läxan något som problematiserats och tagits upp i en mycket högre grad än i Sverige, därför finns mycket amerikansk forskning att hänvisa till. En av de mest ansedda inom forskning kring läxor är Harris M Cooper och han har skrivit en bok som syftar till att stödja läsaren och medvetandegöra läxans komplexitet för dem som berörs av läxor. Han anser att hans bok, *The battle over homework – common ground for administrators, teachers, and parents* (2007), skulle kunna vara en guide för lärare som behöver utveckla sina strategier i klassrummet, men framförallt vill Cooper att läxan ska vara något positivt för alla inblandade. Han menar att skolan och hemmet alltför ofta anses vara motståndare till varandra och att läxor har stor del i att stödja den uppfattningen. Cooper ser på läxan ur en tidsaspekt och beskriver hur åsikterna kring läxans vara eller icke vara har svängt under åren och att det alltid funnits både förespråkare av och motståndare till läxan.

Jan-Olof Hellsten (2000) skriver i *Skolan som barnarbete och utvecklingsprojekt* att elever ser läxan som en självklarhet, ett nödvändigt ont som de inte kan påverka. Elever uttrycker att läxan finns till för att göra saker som man inte hunnit med på lektionen och att betygen blir påverkade av hur väl man utför den. Men ”det förekommer däremot ytterst sällan att lärare förklarar för eleverna varför hon ger läxor [...]” (Hellsten, 2000, s. 130). Han förklarar vidare att bland föräldrar och i samhället i stort finns det ofta ett samband mellan mycket läxor och vad man anser är en professionell lärare. Men den instans som ska forma studenten till en professionell lärare, nämligen lärarutbildningarna, misslyckas med, eller vill inte, ta upp och problematisera läxan och diskutera hur den används i det pedagogiska arbetet på bästa sätt. Det är just detta som Hellsten uttrycker i en intervju utförd av Ulrika Sundström:

Men på lärarutbildningen är läxan närmast obefintlig. Det talas mycket lite om den, den nämns inte i litteraturen, den problematiseras inte. Inte förrän studenten tagit examen och stegar in i klassrummet som lärare, då är läxan plötsligt självklar. (Hellsten i Sundström, *Lärarnas tidning*, nr 9/2008)

Gunilla Lundmark och Agneta Nordén (2008) har listat i punktform de sju innebörder Hellsten skriver att den svenska skolan lägger i begreppet läxa. Den sjunde punkten är mest vag:

- Förberedelse: läxan lär elever att ta ansvar för sina arbetsuppgifter och förbereder dem för livet efter skolan. Läxor ges också för att förbereda eleverna inför nästa årskurs.

- Tidstruktur: läxor är ett sätt att organisera tid. De används som ett sätt att organisera lektioner med bland annat läxgenomgångar och läxförhör. Läxor strukturerar även elevens fritid.
- Kontroll och styrning: läraren kontrollerar läxan genom läxgivning och läxförhör, vilket också hjälper läraren att följa elevens utveckling.
- Kärlek och omsorg: läxan bidrar till att familjen umgås och kommer varandra närmare.
- Identitet och status: läxan är ett tecken på elevidentitet; en bekräftelse på att man i de yngre åren har börjat skolan.
- Gemenskap och kontakt: läxorna skapar kontakt mellan hem och skola.
- Arbetsprestation: läxan är att betrakta som ett arbete som eleven gör på övertid. (Lundmark & Nordén, 2008, s.6)

I artikeln av Sundström (2008) låter hon även rektor Ulf Leo komma till tals angående läxans problematisering, eller brist på densamma:

Vi måste vara tydliga kring läxor, det borde alla som jobbar med skolfrågor vara, från lärare till politiker. Ändå tas inte diskussionen lokalt ut på skolorna. Frågan behöver lyftas och det borde bedrivas mer forskning kring läxor ur olika perspektiv, demokrati-, arbetsmiljö- och lärandeperspektiv till exempel. Det jag gjorde var bara en magisteruppsats – och för fyra år sedan – men det ringer fortfarande folk till mig. Den här frågan är alldeles för lite belyst. (Leo i Sundström, Lärarnas tidning, nr 9/2008)

Cooper (2007) hänvisar till en ”läxguide” som den amerikanska hem och skola föreningen, Parent Teacher Association, har lagt upp. Där menar man att läxan ska fungera som en länk mellan skolan och hemmet och det anges tre skäl till varför lärare ger läxor. För det första att vara ett hjälpmedel för eleven för att tillägna sig det som tagits upp i klassrummet, för det andra att läraren ska kunna se om eleven förstått lektionen och för det tredje för att visa eleven hur denne ska kunna lära sig mer om det som lektionen innefattat.

2.1 Läxor och stress

“Work before play” is a constant theme in our culture, and in most households, homework is viewed as the work of the child. But should it be, really? Many developmental psychologists would argue instead that the first priority for adolescents in developing a social self. (Kralovec & Buell, 2000, s. 56).

Under den senare hälften av 1900-talet fram till nu har läxan börjat anses som ett stressmoment där familjen får ta för mycket ansvar för barnens skoluppgifter och där läxan hindrar vila och återhämtning (Cooper, 2007). Men han hänvisar till historisk forskning som säger att tiden barn spenderar på läxor, mer eller mindre, har varit den samma sedan femtiotalet. Den enda ökning, som i sig är marginell, är att yngre barn idag oftare får läxor än vad de tidigare fick.

Under rubriken “excuses or reasons” säger Kralovec och Buell (2000) att skälet till att många elever inte gör läxan är helt enkelt att de inte har tid. De har tränat med laget eller umgåtts med sina vänner; läxorna prioriteras inte. Stress är något som också tas upp när Leo (2004) beskriver läxan i sin magisteruppsats *Läxor är och förblir skolarbete*. I hans undersökning uttrycker många av de medverkande eleverna att stressen är något vardagligt och alltid förekommande. Stressen de känner är till stor del skapad av pressen från att inte hinna med vare sig studierna eller fritidsaktiviteterna ordentligt. Läxor är enligt Leo ett stort stressmoment. Vidare

berättar han om att läxor ofta används i ett bestraffande eller hotande syfte. Om eleven inte hinner göra färdigt det han/hon ska på lektionen kan läraren hota med att eleven kommer att få ta med sig uppgifter hem.

Leo (2004) hänvisar till en undersökning utförd av Lärarnas tidning där en insändarskribent menar att barnen gör hemarbete som dubbelarbete och att en vuxen aldrig skulle gå med på att ta med arbete hem. En jämförelse med den vuxna arbetsmarknaden gör också Hellsten (1997) i sin avhandling *Läxor är inget att orda om*. Han menar att det är ett stort ansvar eleverna har, som en vuxen arbetare inte har, när de ständigt bär med sig skolan hem. Det blir ingen tydlig markering att skolan är skolan och hemma är hemma och därför blir elevernas familjer och vänner också påverkade av läxorna eleven tar hem.

Likaså Cooper (2007) hänvisar till det faktum att läxan kan neka många elever till en fritid rik på lek och avslappning. Många motståndare till läxor menar att fritidssysselsättningar kan vara lika bra som läxor i att ge elever akademisk kunskap och livskunskap, som till exempel sociala färdigheter. Vidare poängterar han att läxor som tas hem kan bli ännu mer stressande om föräldrarna tar dem på för stort allvar och pressar sina barn i arbetet med dem. Enligt vissa förespråkare för läxor är ett viktigt syfte med dem att lära elever att hantera pressade situationer med mycket att göra samtidigt. De menar att om elever utsätts för stress lär de sig handskas med den och får på så vis bättre arbetsmoral och lär sig schemalägga sin tid så att de hinner med allt (Kralovec & Buell, 2000).

2.2 Läxor och jämlikhet

Enligt en kanadensisk studie om föräldrars attityder till läxor är föräldrar med minst utbildning mest negativa till läxor och det budskapet övertar deras barn i högre utsträckning. Föräldrar som är positiva till läxor hjälper till mer med att göra dem (Cameron & Bartel, 2006). En förälder uttrycker sin oro genom att säga att de elever som har mer avancerad utrustning hemma, och kan lämna in snyggare utskrifter till läraren, kan få fördelar vid betygsättning över den som inte har samma möjligheter, även om det är texten som ska bedömas.

Enligt en undersökning Cooper (2007) visar resultat från har föräldrar uttryckt att de har svårigheter med att motivera barn till att göra läxorna när de är ensamma hemma. Det kombinerat med att familjer har väldigt olika resurser i hemmet gör att läxor har kommit att diskuteras ur ett rättviseperspektiv. Vissa familjer med hög inkomst har de ekonomiska, miljömässiga och akademiska förutsättningarna att hjälpa sina barn med läxorna men inte tiden att sitta ned med dem. Det är vanligare att familjer med lägre inkomst har mer tid att spendera med sitt barn men har dock inte de akademiska förutsättningarna. Resurserna som finns i varje barns hem är alltså varierande och därmed blir möjligheterna till läxläsning varierande (Cooper, 2007).

Leo (2004) visar att det finns de lärare som tycker att läxor är odemokratiska i den bemärkelsen att olika föräldrar har olika möjligheter till att medverka i sina barns läxläsning. Det ger alltså olika villkor och gynnar inte en skola för alla då alla inte har likadana möjligheter till hjälp hemma. I en artikel av Lundin i Lärarnas tidning styrks det påståendet av Ingrid Westlund som är fil dr i pedagogik och universitetslektor vid institutionen för beteendevetenskap vid Linköpings universitet. Westlund menar att

läxor gör skolan ojämlik, att de gynnar klyftorna mellan elever och att de ökar de sociokulturella skillnaderna. Leo hänvisar till en insändarskribent som uttryckt det motsatta ”att ta bort läxor är detsamma som att diskriminera dem som behöver mer tid på sig att lära och dem som behöver skolans stöd i sitt ämne” (Leo, 2004, s. 35).

Lärarna på en medelstor skola i en större stad i Mellansverige berättar om ett projekt som pågår på deras skola för att göra läxorna mer demokratiska och rättvisa oberoende av föräldrarnas utbildning eller förmåga att hjälpa barnen med skolarbetet. Projektet sker efter skoltid, men i skolans regi och i skolans lokaler och kallas Läxverksta´n. Det syftar till att ge elever som vill och/eller behöver bättre möjlighet att göra sina läxor. Läxverksta´n är öppen två gånger i veckan och alla på skolan med läxor är välkomna dit, som stöd har eleverna personal från skolan samt lärarstuderande. Det ger dem en större möjlighet att få göra läxan på det sätt de antingen vill eller inte har möjlighet till hemma, med hjälp och tillsammans med kamrater eller ensamma i lugn och ro. Lärarna tycker att det här projektet har fungerat över förväntan, med synliga resultat hos de elever som har deltagit.

Lisa Mangione ställer i en debattartikel frågan: ”should those students [de som inte får hjälp hemma] be penalized for a home environment that doesn´t enforce – or, more accurately, *ensure* – that their grades stay ”in the black?” (Mangione, 2008. s. 615). Hon menar att om läxan ska vara jämlik, får den inte betygssättas eftersom alla barn har olika förutsättningar till hjälp hemma. Ett alternativ är att läxan ska vara utformad så att barnen ska klara av den utan hjälp, för att få det så rättvist som möjligt. Mangione frågar också vem som egentligen ska bära ansvaret för läxan: eleven, hemmet eller läraren. För om den inte kan göras utan hjälp blir det inte den enskilde elevens uppgift längre, och därigenom har den inget syfte. En läxa ska vara elevens eget ansvar och ska ha ett övnings syfte, att träna på sådant man behöver träna på. Läxans övning kan jämföras med en idrottsmans träning. På träningen gör det inget om man misslyckas ibland, för det är på tävlingen som resultatet räknas (Mangione, 2008).

2.3 Läxor och skolframgång

Lågstadiebarn uppvisar en mycket mer positiv inställning till läxor än äldre barn. Detta påstående stärks av Cameron och Bartels (2006) undersökning som visar att 85% av förskolebarnen är positiva till läxor, sedan sjunker motivationen drastiskt. I år 4 är 61% ovilliga till läxor och skolarbete. Cameron och Bartel diskuterar inte vidare vad detta beror på utan undersökningen bygger bara på statistik över föräldrarnas godtyckliga svar. Det är föräldrar som har svarat på enkäterna och tolkar hur deras barn upplever skolan och vad de har för åsikter om skolarbete. Föräldrarnas svar kan vara påverkade av deras egna erfarenheter av skolan.

Cooper (2007) delar in de positiva följderna av att göra läxor i fyra kategorier: omedelbar akademisk verkan, långsiktig akademisk verkan, ickeakademisk verkan och föräldrars medverkande i skolarbetet. Den omedelbara akademiska verkan är den främsta fördelen enligt förespråkarna av läxor. Det innebär att eleverna bättre kan behålla faktakunskap, får en bättre förståelse för kunskapsstoffet och de hinner sätta sig in i kursplanen lättare. Läxor gör att man spenderar mer tid på ett ämne eller på en uppgift så kunskapen blir mer beständig hos eleven. Långsiktigt akademiskt verkande är att läxor ökar elevens kritiska tänkande, läxor lär elever att lättare gå igenom information, att uppmuntras till att lära sig även på fritiden, att öka skolans

status och att förebygga goda studievänor. Läxor har också den icke akademiska verkan att de hjälper till att utveckla positiva personliga egenskaper hos skolungdomar. Till exempel hjälper läxor till att lära elever att arbeta självständigt eftersom läxor oftast ges till eleven själv och inte som gruppuppgift. Självständighet är en av de positiva effekterna som inte i sig rör akademiska resultat (Cooper, 2007). Han menar att eftersom det självständiga arbetet med läxor ofta har en tidsbegränsning lär det eleven att jobba mer effektivt och öka dennes självdisciplin, förbättra förmågan att planera sitt arbete samt att lösa problem på ett mer självständigt sätt. Läxläsning sägs också öka föräldrars medverkan i sina barns skolarbete och ge dem större insyn om vad som händer i skolan, vad eleven lär sig och vad som läraren tycker är viktigt. Läraren kan också få en uppfattning om vad föräldrar tycker om skolan. Att ta hem läxor ger föräldrar chansen att ta del i sina barns framgångar och resultat i skolan.

Cooper refererar också till forskningsresultat som motsäger de positiva effekter beskrivna ovan. De menar att belöningen av att ha gjort läxan är för begränsad i tid. Viss forskning menar tvärtemot, vad det sägs om den påstådda högre statusen som skolan får av läxläsning, att läxor gör att elever får en negativ uppfattning av skolan. Vidare påpekar Cooper (2007) att motståndare till läxor menar att elever ofta har tilldelats för mycket läxor och att ett överflöd av akademiska uppgifter inte är gynnsamt. Läxan riskerar att tillföra trötthet både på det emotionella och fysiska planet när den blir "too much of a good thing" (Cooper, 2007, s. 11). Han menar att man ska vara försiktig med läxor som kräver föräldrars medverkan eftersom det inte är bra om läxan blir beroende av deras kunskaper. Om det visar sig att föräldrarna inte är tillräckligt kunniga vad gäller det som barnen har med sig hem i läxa, finns risken att föräldrarna lär ut eller säger något annorlunda från det som läraren sagt, eller rent av lär ut felaktig fakta. Cooper nämner också att det förekommer fall där föräldrars tävlingsinstinkt hjälper barnen för mycket med läxorna att det gränsar till fusk, och då missgynnas elevens skolframgångar av läxan.

I Leos (2004) magisteruppsats kopplar en förälder i respondentgruppen samman läxor med betyg och menar att eleverna måste utföra läxorna på ett tillfredsställande och utförligt sätt för att inte hamna efter och få sämre resultat på förhör och prov. Två ekonomer från USA, Ozkan Eren från University of Nevada och Daniel J. Henderson från State University of New York, har forskat kring läxor relaterat till elevers skolframgångar. Anledningen var att anslagen till amerikanska skolor hade höjts kraftigt, men man kunde inte se några förbättrade resultat i betygen. Ekonomerna föresatte sig då att titta på om det vara andra faktorer än pengar per student som påverkade betygen. De fann att mer läxor i år 7-9 förbättrade skolresultaten för överpresterare och underpresterare, men inte gjorde någon skillnad för de som låg på medelresultat. Ett försök till förklaring är att de som får medelbetyg redan har uppnått sin fulla kapacitet och kan inte ta in mer information. Underpresterare däremot ger upp tidigt och gagnas av mer läxor och utmaningar. Överpresterare får en chans att fortsätta utvecklas, de visade ha mer att ge och hade inte nått sin fulla potential (Eren & Henderson, 2007).

Mangione (2008) tar upp svårigheter med läxor som är så komplicerade att de kräver föräldrars medverkan. Hon menar att läxan ibland fokuseras fel, att själva läxan i sig är viktigare än det den innehåller. Hon ger som exempel en uppgift elever fick som handlade om historia där de skulle göra en fiktiv broschyr till de immigranter som kom till USA vid 1800-talets slut. Själva uppgiften handlade om varför människor

immigrerade till USA men lärarens fokus låg hela tiden på utformandet av broschyren – inte på innehållet. Hon ifrågasätter skarpt den läxa där designen på ett projekt får överskugga kunskapen eleverna kan få. I artikeln beskriver författaren hur hon flertalet gånger konfronteras med föräldrar vars elever får läxor de omöjligen kan klara på egen hand. Läxan borde vara ett hjälpmedel till eleverna som de ska kunna genomföra på egen hand för att kunna lära sig något och utvecklas i skolan (Mangione, 2008).

2.4 Läxor och individualisering

I det här avsnittet vill vi upprepa två frågor: ”Can different assignments be given to different kids in one class? Who is responsible for homework – kids or their parents?” som Kralovec och Buell (2000) ställde sig i inledningen. Hellsten (1997) kritiserar i sin avhandling att läxan inte problematiseras tillräckligt. Diskussionen om läxan och dess syfte är frånvarande i svenska klassrum. Han hänvisar till intervjuer med rektorer där uteslutande alla anser att läxor är nödvändiga men var ovilliga att fortsätta diskussionen kring läxor, dess syfte och hur frågan kan problematiseras.

Frånvaron av problematisering antyder att den [läxan] egentligen inte tas på allvar som inlärningsmetod, samtidigt som dess värde knappast ifrågasätts. Läggt här till att läxan mycket sällan betraktas som en arbetsprestation så framstår den som en symbol för ett effektivt arbete eller en ritual för att hålla igång skolan snarare än som ett verktyg för studier. (Hellsten, 1997, s. 215)

I Sundströms artikel (2008) säger Leo att han inte är emot läxor, han tycker bara inte att de fungerar så de ser ut idag. Han efterlyser att skolorna har en läxpolicy som tas fram av skolans lärare och informeras till föräldrarna under föräldramöten. Då kan syftet med läxan förklaras och förhoppningsvis kan skolan och föräldrarna samarbeta med att motivera eleverna. Leo anser också att det är skolans problem att lösa om en elev har svårt att sköta läxorna. Eleven borde då på skoltid få chans att göra läxorna tillsammans med en pedagog. Alla barn är inte lika och på så sätt får de som behöver extra stöd den hjälp de saknar hemma.

Enligt Cooper (2007) får generellt inga elevgrupper med individualiserad läxa ett bättre beständigt resultat i skolan än de elever i klasser där alla får samma läxa. Elever som får kämpa i skolan behöver längre tid till att göra läxor som inte är individualiserade. Läraren får, å andra sidan, mer att göra eftersom det tar längre tid att skraddarsy läxan för varje elev. Vidare, menar Cooper, att den senaste forskningen inte försöker motivera individualiseringen med bättre resultat i skolan, utan för att det är viktigt att främja elevers olika lärstilar. Den aktuella forskningen vill alltså lägga fokus på hur eleven föredrar att lära sig och sedan basera individualiseringen på det. En individualisering baserat på lärstil har visat att det ger eleverna bättre resultat i skolan, en bättre attityd till skolan och ett bättre uppförande.

3. Metod

3.1 Forskningsstrategi

När man försöker utröna vilken strategi man ska använda sig av i sin undersökning kan man tala i termer som kvantitativ- och kvalitativ forskning. Dessa två begrepp är

enligt Staffan Stukát (2005) inte alltid så enkla att definiera. Vi har valt en kvalitativ forskningsansats eftersom vi var intresserade av att få reda på vilka olika åsikter och tankar det finns om läxan och dess syfte: ”huvuduppgiften för det kvalitativa synsättet är att tolka och förstå de resultat som framkommer, inte att generalisera, förklara eller förutsätta” (Stukát, 2005, s. 32).

Att den kvantitativa forskningen bygger på kvantitet går att läsa i ordet. Naturvetenskapen började med att använda sig av kvantitativ forskning i form av empiriska undersökningar och annat material som bestod av mycket data. Ett av målen som den kvantitativa forskningens ska ha är att dess resultat ska kunna generaliseras och tillämpas på fler individer än de som medverkat i undersökningen (Stukát, 2005). Dessutom ska forskningen vara strukturerad i sin utformning och enligt särskilda registreringsscheman. Det passar inte in på vår forskning eftersom vi för det första inte gjort någon omfattande enkät eller någon ytlig undersökning med så många respondenter att det går att generalisera resultatet, mer än möjligen på just vår skola i begränsad utsträckning.

Den kvalitativa forskningen ska inte generalisera. Man skulle kunna säga att vår forskning inte ens går att generalisera på grund av att våra respondenter är för få. Våra öppna frågor gav de medverkande chans att påverka mycket, det är också ingredienser i kvalitativ forskning. I kvalitativ studie spelar forskarnas förförståelse av ämnet en större roll vid analysen än vid kvantitativ forskning och kan därför lätt kritiseras för att vara subjektiv (Stukát 2005).

Vår metod tillät respondenterna att själva utforma sina svar och vi ville att svaren skulle gestalta deras åsikter och tankar, vilket är ett mer kvalitativt förhållningssätt. Vi tyckte att våra forskningsfrågor lämpade sig bättre för en kvalitativ undersökning än med en kvantitativ eftersom vi genom det här arbetet vill få ett professionellt förhållningssätt till läxor som ska stämma överens med vår övriga pedagogiska grundsyn.

3.2 Datainsamlingsmetod

Vi letade litteratur på stadsbiblioteket, högskolebiblioteket och Internet för att skriva om tidigare forskning. På Internet hittade vi flertalet andra c- och d-uppsatser vilka vi fann intressanta.

Vi valde att lämna ut frågeformulär som forskningsmetod för vår undersökning. Ett frågeformulär som är forskningsmässigt består enligt Martyn Denscombe (2000) av ett antal frågor som hör samman och att alla får samma frågor för att kunna svara direkt och för att resultatet lätt ska kunna analyseras. Det är en lämpig metod eftersom vi ville få ut frågor till ett större antal respondenter och där frågorna var okomplicerade och ganska kortfattade. Dessutom tyckte vi att frågorna var okontroversiella och att de var tydligt ställda, enligt rekommendationer från Denscombe (2000). Vi gjorde tre olika formulär eftersom vi hade tre olika respondentgrupper, men frågorna var likvärdiga varandra. Vi var också av uppfattningen att alla respondenter utan problem kunde läsa, förstå och svara skriftligt på frågorna. Vi valde denna metod för att det var åsikter om läxor ur fyra perspektiv vi ville ha: stress, jämlikhet, skolframgång och individualisering. Därför

formulerade vi frågorna på ett sådant sätt att vi trodde att åsikterna kring de fyra aspekterna skulle komma fram.

Eleverna gavs en hel lektionstimme till att svara på frågorna men fick inte gå förrän tiden var slut, för att säkerställa att deras svar skulle bli ärliga och utförliga. Lärarna och föräldrarna fick en tidsgräns då vi ville ha in svaren.

Vi förberedde inte formulären med koder eller använde oss av något system, som Denscombe (2000) nämner som lämpligt. För vår del ansåg vi inte att det var nödvändigt eftersom vi inte skulle få in ett så omfattande material. Det är viktigt att frågeformulär är utformat på ett sätt som gör det lätt att läsa och förstå. Utrymmet mellan frågorna ska vara generöst och frågorna skrivna med tydligt typsnitt. Vi valde också, som Denscombe rekommenderar, att använda oss av enkelsidigt tryck eftersom det underlättade för respondenten då denne svarade och för oss när vi analyserade svaren. Frågorna var öppna och lät respondenten svara på sitt sätt såsom denne önskade. Öppna frågor passade vårt syfte utmärkt eftersom sådana frågor tenderar att ge svar som verkligen speglar respondentens synpunkt och åsikter.

En nackdel med öppna frågor kan vara att man slutligen får väldigt mycket ”råa data” (Denscombe, 2000, s. 122) som kan vara tidsödande att gå igenom för att hitta användbar information. Vi ansåg inte detta som en nackdel eftersom vi var ute efter många åsikter och attityder i svaren.

Vår uppfattning, efter att ha läst referenslitteraturen och andra uppsatser som behandlat attityder till läxor, var att de flesta föräldrar och lärare förespråkar läxor. Därför valde vi att låta respondenterna läsa en provocerande artikel som är vinklad mot läxor innan de fyllde i frågeformuläret. Vi trodde att föräldrar och lärare lättare skulle kunna motivera sina egna åsikter om de fick en åsikt att argumentera kring. Vi står personligen inte bakom artikeln som är skriven av en norsk barnläkare som hävdar att läxorna är ett brott mot mänskliga rättigheter eftersom den suddar ut gränsen mellan arbete och fritid. Eftersom artikeln är så provokativ tror vi inte att vare sig lärare eller föräldrar ändrade sina åsikter om läxor, utan snarare kunde befästa de åsikter de redan hade.

3.3 Urval

Vi valde att ha med respondenter som hade anknytning till vår Vfu-skola för att eventuellt kunna se något mönster som kunde generaliseras på skolan. Tre olika respondentgrupper valdes ut eftersom svar från dessa tre grupper skulle tjäna vårt syfte bäst. De tre grupperna var föräldrar, elever och lärare.

Enligt Stukát (2005) finns det en viktig skillnad mellan urvalsgrupper till en kvantitativ forskningsansats och en kvalitativ. En kvantitativ undersökning söker efter resultat som går att generalisera till en större grupp medan en kvalitativ undersökning mer är intresserad av att finna vilka olika åsikter som finns i undersökningsgruppen för att kunna poängtera skillnader.

Vi valde medvetet elever som fyllt 15 år och gick i årskurs nio för att vi ville att de skulle ha så mycket erfarenhet av läxor som möjligt. Med detta kom fördelen att vi inte behövde samla in tillstånd från vårdnadshavare.

Föräldrarna valdes ut ifrån det villkoret att deras barn gick på vår partnerskola. En förälder på skolan som vi hade kontakt med och som medverkade i undersökningen hjälpte oss att lämna ut resterande frågeformulär till andra föräldrar som denne hade kontakt med. Det gav en relativt slumpartad effekt eftersom vi inte gav några kriterier om vilka föräldrar vi ville ha med utan lät det bli så att vi inte kunde påverka urvalet. Det som hände var att det endast var mammor som svarade på enkäten.

Valet av lärare var mer medvetet eftersom vi ville ha så stor spridning på skolan som möjligt. Därför valdes representanter från fyra av fem arbetslag ut. Det femte arbetslaget innehåller inga lärare, utan är ett elevvårdsteam, så det valde vi bort eftersom det inte finns någon som ger ut läxor. Från de fyra arbetslagen valdes 10 lärare ut, sex kvinnor och fyra män enligt ett strategiskt urval (Stukát, 2002), det vill säga vi antog att dessa lärare var personer som skulle ha relevanta och intressanta åsikter till gagn för vår undersökning. De valdes ut med hänsyn till vilka ämnen de undervisar i; vi valde aktivt bort lärare som endast undervisar i idrott och hälsa, slöjd och bild eftersom de ämnena traditionellt inte ger läxor.

3.4 Databearbetning och analysmetod

Allra först samlade vi ihop relevant litteratur tillsammans och delade upp den mellan oss i likvärdiga delar. Sedan läste vi den och markerade eller skrev ned det vi fann som hade relevans för vårt syfte och vår frågeställning. Vi läste med fyra perspektiv i åtanke: stress, jämlikhet, skolframgång och individualisering, och försökte sovra bland informationen så att den skulle passa in på något av de fyra perspektiven. Vi fick in 27 frågeformulär av 30 och sammanställde svaren i ett dokument för varje respondentgrupp. Vi analyserade en grupp först tillsammans för att kunna vara säkra på att analyserna vi gjorde i enrum skulle vara likvärdiga. Sedan gick vi igenom det insamlade materialet var för sig för att sedan jämföra vad vi kommit fram till. Att koda alla medverkades identiteter gav oss en viss objektivitet eftersom vi inte kunde se vem som skrivit vad när vi analyserade materialet. Det minskade riskerna för oss att inte påverkas av vår relation till dem som svarat.

3.5 Reliabilitet och validitet

På grund av att det låga antalet respondenter har vår undersökning låg reliabilitet (Stukát, 2005) i något annat sammanhang än just på vår partnerskola. Vår undersökning använde ett mätverktyg som passade för vårt syfte, därmed kan man dock säga att reliabiliteten är hög där den gäller, alltså i vår isolerade situation. Eftersom vi hade tydliga och raka frågor blev svaren lättolkade och det ökar reliabiliteten hos resultatet. Stukát (2005) menar att validitet innebär att man mäter det som är relevant och använder en tillförlitlig metod för undersökningens syfte. Vår undersökning har hög validitet i och med att våra respondenter var väl insatta i de frågor de skulle besvara. Frågorna var grundligt formulerade för att vara relevanta och besvara vårt syfte om respondenternas attityd till läxor.

3.6 Etiska ställningstaganden

Alla i undersökningen var meddelade om att deras svar skulle behandlas med försiktighet och att deras medverkan både var frivillig och kunde vara anonym. Enligt de forskningsetiska principerna finns det fyra grundläggande krav som forskaren

måste följa: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

1. Med informationskravet menas att respondenterna i forskningen skall informeras om vilket syfte den har och på vilka villkor de medverkar. De medverkande ska också informeras om att deltagandet är frivillig och att de när som helst kan avbryta sin medverkan.
2. Samtyckeskravet betyder att det är de medverkandes rätt att avgöra om de vill vara delaktiga eller inte. Det är viktigt att få ett medgivande av dem som ska vara med i undersökningen och att man som forskare är tydlig med att det inte finns något som helst tvång eller påverkan från dennes sida om medverkan. Om de som ska delta är minderåriga måste ett tillstånd från deras vårdnadshavare erhållas.
3. För att uppfylla konfidentialitetskravet måste deltagarna ges den största möjliga sekretess och försäkran om att deras personuppgifter inte ska föras vidare till någon obehörig.
4. Nyttjandekravet innebär att ingen av den information forskaren fått från de medverkande får lämnas ut till andra forskare eller användas till någon annan studie än den för de medverkande givna. (Vetenskapsrådet, 1999)

Alla namn på frågeformulären kodades när de skrevs in i uppsatsen för att säkerställa att alla fick full anonymitet. Information om undersökningen fick de i ett missivbrev på framsidan av frågeformuläret. Dessutom gav vi dem information att deras identitet, om de skrivit ut den, inte skulle röjas i uppsatsen, samt att de medverkade frivilligt. Alla lärare fick denna information också personligen av oss. Eleverna fick den informationen av den lärare som gav dem frågeformuläret samt genom missivbrevet.

4. Resultat

4.1 Resultatpresentation elever

Alla elever i undersökningen berättar att de gör sina läxor och att de alltid får hjälp när de känner att de behöver det. Uteslutande alla gör sina läxor i hemmet och en elev nämner att han ibland gör läxorna i skolan under skoldagen medan en annan ibland tar hjälp av läxverkstaden. Alla elever tar sig tid efter skolan att göra läxorna, två stycken specificerar att de gör läxorna dagen innan inlämning. Hälften av eleverna nämner att de använder datorn som hjälpmedel. Majoriteten sitter ensamma på sitt rum när de gör läxorna och fyra lyssnar på musik, en uttrycker att hon tycker om när det händer saker omkring henne när hon gör läxan.

4.1.1 Läxor och stress

Intrycket eleverna ger, med hjälp av svaren i undersökningen, är att de känner att de har en bra balans mellan skola och fritid. Fyra av tio elever uttrycker att deras fritid påverkas av läxläsning i perioder. Av dessa känner två att skolan ibland tar upp hela deras fritid och uttrycker frustration över detta.

E2: Ibland kan jag "hata" läxor för att det kan vara så jobbigt. Men vissa läxor kan vara mycket roliga, som till exempel svenska läxa, som vår lärare har börjat ge oss. På den läxan ska man läsa en berättelse och sedan svara på frågor.

Egentligen tycker jag inte att några läxor är dåliga, men ibland kan det vara alldeles för mycket läxor och prov samtidigt. Men ibland tycker jag matteläxor är mycket jobbigt för jag tycker inte om problemlösningar. Jag tycker inte att man ska ha så mycket läxor.

4.1.2 Läxor och jämlikhet

Inget av svaren uttrycker att de är medvetna om några orättvisa läxor. Alla svarar att de får hjälp när de behöver av föräldrar, syskon och lärare. En elev nämner att hon tar hjälp av läxverkstaⁿ ibland. Läxverkstaⁿ är en satsning av skolan att två dagar i veckan erbjuda läxhjälp till dem som vill och behöver för att främja alla elevers lika rättigheter till stöd och hjälp i sin utbildning. Ingen av eleverna skriver att de saknar tillgång till speciella hjälpmedel, till exempel dator, för att klara av att göra läxorna. Elevernas svar tyder på att de inte känner någon press över att inte få hjälp av sina föräldrar eller att de tror att läxorna som ges i skolan är ojämlika. Snarare tycks eleverna åta sig sina läxor med en självklarhet.

E2: Jag brukar göra mina läxor hemma eller på läxverkstad. Om det är någon läsläxa läser jag och sedan svarar jag på frågorna som finns. Jag brukar göra mina läxor direkt när jag kommer hem. Jag sitter på mitt rum där jag har ett skrivbord som jag brukar sitta vid. Om det är svåra ord kan jag slå upp det på datorn annars använder jag en vanlig ordbok.

EEt: Det är olika vilka tider som jag gör läxorna, det beror på hur trött jag är. Jag brukar göra läxorna vid 17 till 20. Då sitter jag i mitt rum och lyssnar på musik och använder datorn om det är några svåra ord som jag inte förstår.

4.1.3 Läxor och skolframgång

Ingen av eleverna ifrågasätter läxorna de får, de anser att de är nödvändiga för betyget i ämnet. Elever tror att de inte kan få mer än betyget G, eller kanske inte ens det, om de inte lämnar in läxan eller skriver godkänt på läxförhör. I vissa elevsvar kan vi utläsa att de inte förstår syftet med läxor men att de har lärt sig att de är viktiga och inte ska ifrågasättas.

E5: Ingen av läxorna jag har är väldigt svår eller väldigt lätt. Dom är mittimellan. Men det är ändå jobbigt att göra dom. Men läxorna är viktiga, så då gör jag dom.

Fyra elever ser läxorna som en kontroll över hur mycket de har lärt sig i ämnet, både för sin egen skull och för läraren. En elev tyckte att läxorna var till för att visa läraren att man var intresserad av ämnet mer än att de skulle visa på ämneskunskaper.

E8: Inga läxor är dåliga. Alla är bra på sitt sätt. Visst, det finns vissa man inte tycker om som man måste göra. I mitt fall är det kemi och fysik. Jag har inte så mycket intresse för det så därför är det inte lika roligt. Men alla läxor kan inte vara bra? ☺ [sic] Vi har övningar i Engelskan och dom älskar jag verkligen.

4.1.4 Läxor och individualisering

Sju av tio elever sitter på sitt rum och gör läxan efter skolan. De uttrycker att den fysiska miljön påverkar deras inläring och de är medvetna om när, var och hur de har bäst förutsättningar för att lära sig. Många har utstuderade strategier för hur de gör läxorna.

E3: När jag läser mina läxor, läser jag oftast igenom papprena tre till fyra gånger, sedan skriver jag ner viktiga saker, sedan pluggar jag tills jag kan det utantill. Antingen sitter jag i mitt rum, vardagsrummet eller köket. Jag gör dom oftast på kvällen ("dagen") innan den ska vara inlämnad. Jag brukar inte ha musik eller andra hjälpmedel.

E8: Jag brukar sitta hemma och lyssna på musik samtidigt som jag gör läxorna. Sitter vid skrivbordet, sängen eller lutad mot garderobsdörren. Jag har alltid vatten vid mig, för då känns det som jag får nya krafter när jag dricker. Jag brukar ibland vara med vänner och då sitter vi och blandar fritid och läxor. Brukar göra mina läxor efter skolan direkt ☺ [sic].

E9: Direkt när jag kommer hem så varvar jag ner i ungefär femton minuter sen börjar jag med läxorna, så att jag inte blir alltför trött, jag sitter vid köksbordet och pluggar, min mamma lagar mat och bredvid mig och resten av familjen, passerar mig flera gånger, och det känns bra att plugga så, fast ibland sitter jag ensam i rummet och läser.

En elev framhåller att han tycker att läxorna borde vara nivåbaserade med godkänd, väl godkänd och mycket väl godkänd så att han kunde visa för läraren vad han kunde. Han tyckte inte om när läxorna var för lätta och ville gärna ha reflekterande uppgifter och inte bara text att läsa.

4.2 Resultatpresentation föräldrar

Vi har fått svar av åtta föräldrar av de tio vi lämnade ut. Det är endast mammor som har svarat på enkäten. Alla har en positiv syn på läxor i sig och tycker att den är nödvändig, men de har varierande synpunkter på hur läxan bör se ut. Vissa tycker att den ska vara regelbunden, andra att den ska ges när det finns behov. Vissa föräldrar tycker att läxan bör vara schemalagd och göras under skoltid medan andra menar att det är i hemmet eleven har de rätta förutsättningarna till kunskap genom en lugn och individanpassad studiemiljö.

4.2.1 Läxor och stress

Två föräldrar av åtta tycker att tiden ibland inte räcker till, en nämner som orsak att hennes barn tränar väldigt mycket, men hon poängterar att de har lärt sig att planera sin tid noga så att läsläsningen får plats. Ingen av föräldrarna uttrycker någon slags oro över att barnen spenderar för mycket tid med skolarbetet så att de aldrig hinner koppla av. En av föräldrarna tycker att det mer är otydliga läxor som skapar stresskänslor än läxorna i sig.

F8: Läxorna ska lämnas ut i god tid, föräldrar ska få en planering hem, så föräldern också vet att den har tid att hjälpa. Annars skapar läxorna stress och irritation. Jag vill att mitt barn ska ha läxor. Hellre flera små läxor än stora jobb som ska utföras hemma.

4.2.2 Läxor och jämlikhet

Ingen av föräldrarna skrev någonting om att de tyckte att skolan behandlade deras barn ojämnt eller orättvist på något sätt. I avsaknad på svar får vi anta att föräldrarna är nöjda med skolans insats. En förälder nämner att hennes barn brukar ta hjälp av läxverkstaden och en annan att hennes barns klass har läxläsning på schemat.

Efter att ha läst artikeln vi hade med som bilaga till enkäten tyckte två av åtta föräldrar att det vore en god idé om läxläsningen kunde ske på skoltid, helst genom att skolan tog bort håltimmar och satte in läxläsning där i stället, med tillgång till pedagog i klassrummet. En förälder tycker däremot att det är just hemma som eleverna kan finna den ro han/hon behöver för att kunskapen ska fastna.

F1: Jag håller inte alls med honom. Barnen behöver stöd, uppmuntran och tid för läxorna hemifrån. De lär sig att planera inför prov eller andra uppgifter de ska göra. Lektionerna är korta och hög ljudnivå ibland. Det är bra att barnen kan sätta sig hemma i lugn och ro. Behöver gå igenom för att det fastnar, förstå och lär sig.

F4: Läxan är nyttig för den som behöver mer tid för inläring än "medelever" och inte hinner klart med allt i skolan, dvs inte kan få tid för reflektion under dagen. Jag skulle hellre se en samlad skoldag och ev längre utan håltimmar /långa raster då de kan arbeta med läxorna (om de nu skulle kallas så, i så fall) för att komma hem och vara ledig och göra annat på fritiden stället. För den som är klar och har förstått blir läxan tjugig, tråkig och tar energi. Kan ge en ond cirkel med att läxan är tråkig=skolan är tråkig=låg motivation...etc.

F7: Svarar lite som vid fråga 4:a tycker att eleverna ska få möjlighet att lära sig så mkt som möjligt under skoltid, inte att eleverna ska lära sig själva via egna anteckningar och böcker. Det kan bero på att under lektionerna så har lärarna fullt upp med att få eleverna att vara tysta och lugna. Därför blir det mindre tid till att "lära ut". Därför blir det mer ansvar på eleverna när det gäller läxor och lärandet.

4.2.3 Läxor och skolframgång

Alla föräldrar tycker att deras barn får tillräckligt med hjälp av både de själva och skolan när de behöver. De tre som tyckte att läxorna ibland ledde till problem hade andra orsaker än att barnet inte fick hjälp. En förälder skrev att hennes barn inte skrev upp tillräckligt noga vilka sidor han/hon hade i läxa eller vad uppgiften var, en förälder hävdar att det är tiden som inte räcker till och den tredje svarade att det var avsaknad av motivationen hos hennes yngsta som gjorde att hon inte klarade/gjorde läxorna.

F5: Läxor behövs när det gäller grundkunskaper som behöver "matas" in t ex glosor. Jag anser att det bör finnas tid på skolan till övriga "läxor".

F6: Jag tror att läxan kan hjälpa eleverna att ta skolan på allvar. Om skoldagarna såg annorlunda ut med t ex blockläsning tror jag att de ändå skulle kunna få "grepp" om sitt ämne, men som det nu ser ut fungerar nog läxan som en nödvändighet till fördjupning som inte hinns med på lektionstid.

Det föräldrarna uttrycker här att läxorna är nödvändiga när det handlar om utantillinlärning och att läxor behövs i och med att ordinarie skolplan inte ryms på lektionstid. En förälder svarade att införandet av betyg hjälpte en av hennes döttrar med motivationen, medan den yngsta, som nu har börjat 8:an, inte tar det på lika stort allvar.

Det var bara en förälder som nämnde betyg som mål för läxan, de andra skrev mer allmänt att repetition behövdes för att kunskapen ska stanna kvar och att läxan ger tid för mer individuell eftertanke och reflektion än vad som är möjligt i klassrummet.

4.2.4 Läxor och individualisering

Några av föräldrarna är inne i tankegångarna att läxorna borde vara individualiserade på något sätt när de får frågan om de kan ge exempel på vilka kvalitéer den goda läxan bör ha. Andra kvalitéer de tycker en läxa bör ha är att den ska vara lagom lång, ge kunskap, väcka mer intresse, vara nivåanpassad, att läraren ska ge respons och att det är eleven själv som ska ha intresse av läxan.

Hur regelbunden läxan ska vara finns det delade meningar om. En förälder uttrycker att läxorna ska vara planerade i förväg så att hon som förälder kan stötta sitt barn på bästa sätt medan en annan förälder tycker att läxan inte borde vara förutbestämd så att läxor inte ges för att det är bestämt så utan bara när den är befogad.

F1: (...)Den "goda läxan" ska inte vara för stor eller lång (tidsmässigt), ge kunskap, väcka mer intresse och anpassat till elevens nivå/kunnande.

F5: Jag har blandade känslor för läxor. Det finns en risk att det är "tom" kunskap som matas in. Det "goda" läxan bör vara en individuellt motiverad inläring. Viktigt att det finns uppföljning feedback från lärare. Det sistnämnda saknas ofta.

F6: Det är viktigt att läxan inte ges för att det varje vecka är bestämt så, utan för att läraren ser en mening för elevens egen skull. Den goda läxan fungerar först då eleven själv känner att han/hon vill ta hem för att lära sig mer. Då krävs det att läraren har fått eleven delaktig i sin skolgång och sitt lärande.

4.3 Resultatpresentation lärare

Alla utom en medverkande lärare delger att de ger läxor. Den läraren som aktivt inte ger läxor menar att hon ibland ber elever som hamnat efter att ta med arbete hem om det är så att de behöver komma ifatt kamraterna eller att de behöver repetera för att de inte hänger med på lektionerna. Hon tycker däremot att i vissa ämnen, till exempel främmande språk eller matte som hon inte undervisar i, kan man behöva läxor, för att nöta in ord eller formler. Men enligt henne är läxa ett "gammalt tänk" där den inte gör vare sig till eller från resultatmässigt. Dock så ser hon inget fel i att elever som vill får ta hem och jobba mer.

Tre av lärarna nämner att en av anledningarna till varför de ger läxor är att föräldrarna ska bli delaktiga i skolarbetet.

L3: Ja, för att eleverna ska tvingas att ta kontakt med sina föräldrar angående sitt skolarbete. Jag tycker att i en redan pressad skolmiljö är

föräldrarna ett bra verktyg för att hjälpa undervisande pedagog att sätta in matematiken i en naturlig kontext.

Många föräldrar är, enligt en lärare i undersökningen, av den uppfattningen att de inte har någon fungerande kommunikation med skolan. Läxor ger dem den chansen. Fyra lärare menar att de läxor de delar ut varierar beroende på ämne och elevernas ålder. Ett annat syfte med läxan, som anges, är kontroll. Läraren ser läxan och eller läxförhöret som medel att kontrollera vad och eller försäkra sig om att eleverna förstått vad som tagits upp i klassrummet. Om man har försäkrat sig om att eleverna har förstått kan läraren gå vidare till nästa steg. En lärare uttrycker sitt missnöje mot läxor som blir utdelade per automatik och utan verkligt syfte. En lärare tycker att det är ett bra sätt för henne att ge eleverna feedback.

L4: [...] Bra att vänja de vid en studieteknik, eget ansvar, som krävs senare i studierna också.

Alla lärare säger att läxan är nödvändig, om än att en lärare menar endast i vissa ämnen, men ingen av dem ifrågasätter den, totalt sett. Huvudsyftet med läxor, tycker de flesta lärare, är repetition.

L2: Jag ger mina elever läxor, dels för att vi inte hinner med allt vi skall göra under lektionstid men framför allt för att de skall ha chans att träna på ord och grammatik under flera tillfällen.

L4:[...] Repetition ger effektivare inläring. [...]

L5: [...] De [läxorna] är också en repetition av tidigare områden, vilket gynnar eleverna. [...] Läxorna blir en repetition av föreläsningar/laborationer/övningar. [...]

L6: [...] . I läxorna repeteras gamla moment. [...]

L7: [...] Uttrycket ”repetition är kunskapens moder” tycker jag är bra. Vissa saker måste du repetera – de måste nötas in. [...]

L8: [...] Det är viktigt att eleverna får repetition kontinuerligt på områden som vi inte räknar just nu. [...]

4.3.1 Läxor och stress

Lärarna i undersökningen medger att elever behöver fritid, hobbies och vila men de menar också att med en god planering ska eleverna inte behöver känna att läxorna är stressande. En lägger ansvaret för att elever känner stress på elevernas fritidsintressen.

L8: Det är snarare elevernas krav på sig själva vad gäller t.ex. idrott som är stressande. Skolans läxor är inte så omfattande att de inte får fritid och vila. Datorspel är ett större hot mot elevernas vila. [...]

Ansvaret för elevernas läxor ligger hos lärare och framförallt att ansvara för att inte ge för svåra och långa läxor eftersom det kan leda till pressade situationer. Amneslärare måste vara medvetna om att eleven oftast får läxor från många lärare och att mängden måste anpassas för att inte bli för mycket.

L1: [...] Eleverna utför dessutom ett arbete i skolan och att sedan behöva fortsätta arbetsdagen hemma under flera timmar skulle ingen vuxen acceptera.

L5: [...] Jag anser att lärande till största del ska ske under skoltid [...].

En lärare menar dock att eleverna inte har så långa skoldagar så att de inte skulle ha tid för läxor. Dessutom, påpekar samma lärare, finns det många gånger tid att göra läxor på håltimmar som ofta finns under en lång skoldag.

En annan lösning på problemet med att läxor leder till stress vore att skriva ett läxschema, som alla undervisande lärare kunde se, så att mängden läxor inte skulle kunna bli för omfattande. En alltför tung arbetsbörda leder till att läxorna blir negativt laddade menar fler av lärarna.

L4: Alla har förvisso behov av och rätt till vila och fritid, men man får som lärare ge läxa med måtta. En läxa till varje dag (olika ämnen) som kräver ca 30 min arbete stjälar inte elevernas fritid. Det hjälper dem tvärtom att lära sig ta ansvar och planera sin tid. Vår uppgift i skolan är ju inte bara att ge eleverna rena faktakunskaper, vi ska också hjälpa dem att bli väl fungerande vuxna.

En lärare lämnar valet till eleverna själva om de vill ägna sig åt skolarbete på sin fritid för att ge dem chans till ledighet. En lärare tycker att läxorna kan främja fritiden genom att de gör att eleverna lär sig att planera sin tid. En lärare tycker inte att läxorna kan tas bort till förmån för fritiden, då måste man korrigera skoltiden.

L6: [...] Visst har vi rätt till vila/fritid men då måste ev. skoldagen förlängas för att inte tappa i nivå.

4.3.2 Läxor och jämlikhet

Alla lärare anser att läxor till viss del är ojämlika och att eleverna inte har samma eller likvärdiga möjligheter till hjälp hemma.

L6: Visst kan det slå fel t.ex. när skolor inte kan erbjuda läxhjälp och eleven inte får någon hjälp hemma, det kommer ju inte att stärka den elevens självförtroende. Viktigt att skolan har en back-up plan för sin verksamhet, även en resursfråga. Positiva effekterna med läxor överväger ändå, är min erfarenhet.

Ojämlikheterna beror på språkliga, sociala och utbildningsskillnader hos elevernas föräldrar. De flesta hänvisar till skolans läxhjälpprojekt, läxverksta´n. Där ger man elever chans till läsläsning på lika villkor. En lärare uttrycker en rädsla för att uteblivna läxor skulle innebära en generell kunskapsminskning i samhället. För att överbrygga skillnaderna i möjlighet till läxhjälp ger många av lärarna läxor som är anpassade så att eleverna ska kunna klara av att göra dem själva eller att de kan ta hjälp av en läxverkstad som finns på skolan.

L4: Nej, det har de inte [likvärdiga möjligheter att göra läxan], men på vår skola har vi läxverkstad där de kan få hjälp av lärare på eftermiddagarna. Det kanske inte är helt jämlikt att ge läxor, men vad är helt jämlikt? Det kan ju knappast anses vara jämlikt att inte lära eleverna en studieteknik som krävs för vidare studier. Det vore ju att fjärma t.ex. invandrarelever ännu mer från

det högre utbildningssystemet. Dessutom ger jag aldrig läxor som *kräver* att elevernas föräldrar kan hjälpa dem.

Vissa lärare tycker att läxor är jämlika för att de inkluderar alla och ger de som behöver det en möjlighet att studera hemma.

L3: [...] Bara för att en inte har möjlighet att få stöd hemma, ska då de andra
29 fråntas denna hjälp?

På skolan ges också ”extramatte” för att hjälpa de elever som behöver stöd med matematik och som inte kan få det stödet hemma. En lärare ger sina yngsta elever läxor i NO endast för att träna studieteknik och att planera sina studier. Hon betygsätter inte alltid läxan för att motverka orättvisa och ojämlikhet.

4.3.3 Läxor och skolframgång

Några av lärarna i undersökningen uttalar direkt att de märker skillnad i resultat hos de elever som gör läxan jämfört med dem som inte har gjort den.

L2: [...] När det gäller deras prestationer så ser jag att de elever som gör sina läxor, de får ett högre resultat och en större ämneskunskap än de elever som inte gör sina läxor.

L3: Om det inte vore för att i längden öka elevernas kunskap skulle jag inte förespråka läxor.

L6: Mitt bästa exempel är att elever som alltid gör sina läxor klarar sig mycket bra. [...] Det finns vetenskapliga studier som visar att läxor bidrar till inläringen som man har nytta av i förlängningen.

L7: Naturligtvis märks det tydligt vilka som läser läxor. Resultaten förbättras och förståelsen blir djupare.

Ytterligare en lärare menar att läxorna hjälper eleven att lyckas behålla kunskapen.

L4: [...] En del tycker inte att glosläxor ger något, men jag håller inte med. Väldigt få kommer ihåg ett ord bara genom att läsa det ett par gånger och höra det i skolan. Att repetera hemma på sitt eget sätt gör att mer sitter kvar.

En lärare berättar om att hon fått elever från friskolor där de inte gett läxor och att hon märkt att eleven inte kunnat följa med i klassrummet på grund av det. En annan viktig del av inläring är att eleven ska göra kunskapen till sin egen, och det hjälper läxorna till med eftersom de får göra läxorna självständigt. Läxorna ger eleverna chanser att nå sina mål. För elever som är fokuserade i skolan betyder läxor mer än för dem som inte fokuserar på skolan menar en lärare. Skolframgången gynnas av läxor därför att det ger elever som halkat efter att komma ifatt och få bättre eller åtminstone godkänt betyg när de kan få ta hem skolarbetet.

4.3.4 Läxor och individualisering

Många av lärarna visar att de tycker att läxan ska vara mer eller mindre individualiserad. Majoriteten nämner minst en gång att de anpassar läxorna efter elevernas kunskaps och ambitionsnivå. En har läxor endast som frivilliga uppgifter för dem som vill. En har tagit bort läxor i de sista två årskurserna för att öka elevers

eget ansvar och träna dem i att tänka på hur de själva arbetar. En lärare anger som ett skäl varför hon ger läxor som en chans att främja olika lärstilar och för att ge ökad individualisering.

L4: [...] Min erfarenhet är att de allra flesta lär sig bättre om de kan arbeta på sitt eget sätt, vilket är svårt i ett klassrum, men lättare hemma (tex musik, ligga i soffan, förhörd av mamma).

En annan lärare ger sina elever individanpassade läxor i och med att de får välja själva vilken betygsnivå de vill uppnå och baserar sedan läxorna efter det. En lärare pekar på vikten av att läxan passar den enskilde eleven.

L2: [...] När det gäller läxor, så tycker jag det viktigaste är att eleverna får läxor som dem kan klara av.

5. Resultatanalys

Vi har läst böcker och uppsatser från båda sidor: de som vill förbjuda läxan hemma för att värna om fritiden och de som tycker att läxor behövs för att klara målen i skolan och för att kunskapen ska stanna kvar hos eleverna. Båda sidor kommer med bra argument för sin sak. Alla föräldrar tycker att läxan behövs, men två tycker att den borde göras under skoltid med närvarande pedagoger. Den åsikten stöds i media av rektor Ulf Leo som tycker att läxan ska finnas kvar men under skoltid och med pedagoger närvarande.

Hellsten (2000) är kritisk till att läxan är något som inte har problematiserats alls i skolan. Han pekar vidare på att bland föräldrar och samhället i stort anses den professionelle läraren vara den som ger mycket läxor medan man i dagens lärarutbildning inte tar upp läxan överhuvudtaget. Svaren från föräldrarna i vår undersökning stöder Hellstens tes att läxan ses som självklar och nödvändig och att kommunikationen kring läxan är nödvändig. Föräldrar i undersökningen önskar ha mer kontakt med skolan och att få mer respons från läraren när det gäller läxan. Hellstens påstående om att elever tar läxan för givet och att den sällan motiveras i klassrummet stämmer bra överens med de svar eleverna gett oss i sina svar. Ingen elev ifrågasätter läxans vara eller inte vara. Detsamma gäller lärarutbildningen där det inte talas som läxor alls men där studenterna ändå börjar ge läxor när de är färdiga lärare.

Lärarnas största anledning till att de ger läxor är repetition och att nöta in kunskapen så att den blir mer beständig och djupare. Tre lärare anser att föräldrakontakten är väldigt viktig i skolan och att läxan kan vara en länk mellan hemmet och skolan. Den åsikten finner stöd i forskningen, som säger att föräldrars medverkan i skolan gynnas av läxläsning (Cooper, 2007).

5.1 Läxor och stress

Cooper (2007) skriver att läxan har börjat ses som ett hinder för vila och återhämtning. Kravovec och Buell (2000) menar att eleverna inte har tid för läxor för att de på fritiden har för många andra aktiviteter. Stressen över att hinna med allt är något som Leo (2004) poängterar. Han menar att stressen blir vardaglig och något

självkänt förekommande i elevens liv. I vår undersökning har ingen av eleverna uttryckt att de känner stress i sin vardag i den utsträckning som forskningen vill mena. Två av tio elever medger att de under vissa perioder, då de har många prov i fler ämnen, känner sig stressade och att de inte riktigt hänger med, men ingen menar att läxorna i sig är stressande. Vissa forskare, som Kravovec och Buell (2000) nämner, menar att stress kan vara bra för barnen i små doser så att de lär sig hantera den. Lärarna i undersökningen uttryckte det såhär: att ge läxor ger barnen en möjlighet att lära sig planera sin tid, det behövs framför allt när de blir äldre och kraven högre. Syftet är barnen ska lära sig planera sin tid för att kunna undvika stress, inte för att utsättas för den. Många av lärarna i undersökningen poängterar att med en god planering så blir inte läxan det stressmoment som det påstås i litteraturen. En lärare hävdar att det är fritidsaktiviteterna – och inte läxorna – som tar upp den mesta av tiden och ger stresskänslor.

Ingen av föräldrarna tycker att skolan tar så mycket av den lediga tiden att barnen inte hinner med vila och fritidsaktiviteter. Två föräldrar tycker att tiden ibland inte räcker till och kan orsaka viss stress. En av dem uttrycker dock att med god planering kan stressen förebyggas och både läxläsning och träning kan hinnas med. Hellsten och Leo (1997) jämför båda skolan med en vuxens arbetsdag. Vuxna skulle inte acceptera det dubbelarbete det skulle innebära om de fick med sig uppgifter hem. En lärare i vår undersökning påpekar att eleverna har relativt korta skoldagar som inte kan jämföras med en vuxens 40 timmars arbetsvecka. Eleverna har kortare dagar än en vuxen med håltimmar och raster och vissa skulle kunna hinna med läxor under dagen. Endast en av lärarna håller med Leo om att läxorna innebär ett dubbelarbete för eleverna och ökar stressen.

5.2 Läxor och jämlikhet

Cooper (2007) skriver att föräldrarnas olika resurser, som bakgrund och utbildning, skapar en ojämlig situation för många elever, framför allt i högre årskurser. Möjligheterna till läxläsning blir därmed olika för olika elever. Alla lärarna i vår undersökning håller med om att läxor är ojämlika på grund av att alla inte har likvärdigt stöd hemma. Men, som en lärare också formulerar det: ”bara för att en inte har möjlighet att få stöd hemma, ska då de andra 29 fräntas denna hjälp?”. Att förbjuda elever att få hjälp hemma, om de behöver det, kan ur en annan synpunkt också vara ojämnt. Både Leo (2004) och Westlund (2007) tycker att föräldrars olika möjligheter att hjälpa barnen ökar det ojämlika och Westlund menar också att läxor ökar de sociokulturella skillnaderna barnen emellan. Vare sig eleverna eller föräldrarna uttrycker att de har några svårigheter att få eller ge adekvat hjälp med läxläsningen men ett par föräldrar skulle önska att läxor kunde förläggas till skoldagen och på så sätt skulle det inte heller bli orättvist med hur mycket hjälp de fick hemma.

Alla elever uttrycker att de får hjälp när de behöver, både hemma och i skolan, och upplever inte läxorna som ojämlika ur den synvinkeln. Frågan är om eleverna verkligen har tänkt på läxan ur ett jämlikhetsperspektiv eller om det beror på att de ser den som så självklar, att de inte problematiserar den ur ett jämlikhetsperspektiv alls. Vi tolkar elevernas svar som att de inte tänker så mycket på jämlikhet när det gäller genus, klass eller etnicitet eftersom deras svar inte nämner något av begreppen. En anledning kan vara att de inte är tillräckligt med erfarenhet av de olika begreppen eller att de helt enkelt inte uppnått den mognad det krävs för att diskutera dem.

Vissa lärare i undersökningen menar att läxorna kan göras mer jämlika genom att ge läxor som inte kräver föräldrars medverkan. Dessutom påpekar en annan att hon inte betygssätter alla läxor och det ökar jämlikheten genom att ingen kan få ett högre betyg på grund av att ha fått för mycket hjälp hemma. Det går i linje med vad Mangione (2008) menar då hon uppmanar till att läxor inte ska betygsättas, för jämlikhetens skull. Dessutom stöder hon lärarnas åsikt om att läxor ska kunna klaras av på egen hand, utan hjälp av föräldrar. Ett annat sätt att minska klyftorna mellan eleverna som får mycket hjälp hemma och de som inte har samma stöd är, menar många av lärarna i vår undersökning, att utnyttja läxverksta´n. Skolan har ett projekt som kallas läxverksta´n, där elever som behöver och/eller vill kan göra läxorna i skolans lokaler efter skoltid. Projektet syftar till att öka jämlikheten mellan eleverna vad gäller läxläsning. Där har eleverna chans att kunna göra läxan, i lugn och ro eller med kamrater, på sitt eget sätt. Även föräldrarna i undersökningen verkar vara bekanta med läxverksta´n och en berättar att hennes barn brukar göra sina läxor där.

5.3 Läxor och skolframgång

För eleverna har läxorna en stark koppling till skolframgång, då de uttrycker att de inte kan få ett bra betyg om de inte sköter läxorna på ett bra sätt. Någon uttrycker ett visst missnöje över läxan, men ifrågasätter inte varför den skulle vara viktig för resultaten i skolan. Cooper (2007) räknar upp flertalet akademiska fördelar som läxan anses ge men ingen av våra elever verkar medvetna om något konkret exempel på en situation där en läxa hjälpt dem i ett skolarbete eller gett dem ett bättre resultat på ett test eller på en uppgift. Inte heller påpekar någon direkt att den generella förståelsen, som Cooper (2007) listar som en av läxans vinster, för ett ämne ökat med hjälp av läxan. Någon uttrycker att hon ”pluggar [...] tills jag kan det utantill”, vilket kan tolkas som att hon tycker hon ska kunna det ordagrant men inte mer än så.

Däremot går lärarnas svar i linje med de akademiska fördelar som Cooper (2007) beskriver. Enligt lärarna ger läxan en djupare förståelse, gör att resultaten i skolan förbättras, ökar ämneskunskapen, ger eleverna möjlighet att göra kunskapen till sin egen, ger en större chans att öka betygen, ger en möjlighet att repetera det som behandlats i skolan och ger elever fördelarna med att kunna själva bestämma hur man vill lära sig. En annan indirekt akademisk fördel som Cooper (2007) tar upp är att elever lär sig att planera sitt arbete bättre med hjälp av läxor och det tycker också en av våra lärare när hon säger att studieteknik och eget ansvar är viktiga fördelar med läxan.

En av föräldrarna i undersökningen angav att betygen påverkas av läxorna och att betygen kan fungera som motivation till att göra läxorna. Många föräldrar verkade tycka att läxor var ett bra sätt för eleverna att upprepa och ”nöta in” kunskapen de redan fått på skoltid. Också lärarna i undersökningen uttrycker att repetition är det viktigaste med läxan, den behövs för att kunskapen ska fastna.

Läxan kan också vara ett medel för att eleverna ska ta skolan på allvar, tycker en förälder. Det som föräldern uttrycker när hon säger att läxan gör att skolan tas på större allvar skulle Cooper (2007) sortera in i långsiktig akademisk verkan, där han menar att skolans status kan öka med läxans hjälp. En annan långsiktig fördel som han beskriver är att elever lär sig att tänka självständigt och att utveckla goda

studievanor. Det kan man säga att en elev gjort då hon reflekterar över sin läsläsning och medvetandegör sitt eget sätt att läsa läxorna på ett fördelaktigt sätt och att läxorna hjälper henne att se hur hon lär sig bäst.

Eg: Direkt när jag kommer hem så varvar jag ner i ungefär femton minuter sen börjar jag med läxorna, så att jag inte blir alltför trött, jag sitter vid köksbordet och pluggar, min mamma lagar mat och bredvid mig och resten av familjen, passerar mig flera gånger, och det känns bra att plugga så, fast ibland sitter jag ensam i rummet och läser.

Hennes självständighet skulle kunna sägas ha ökat med hjälp av läxan, och det är en av de viktigaste fördelarna (Cooper, 2007).

61 procent av de kanadensiska föräldrar som medverkade i Cameron och Bartels (2008) undersökning menade att deras barn var negativa till läxor. I vår undersökning var ingen av de tio eleverna negativa till läxor i sig, utan menade tvärtom att läxorna gav dem en chans att påverka deras betyg. Att resultatet i den kanadensiska undersökningen är så nedslående kan vara att föräldrarna upplever sina barns läxor som stressande, eftersom det var föräldrarna själva som svarade på undersökningen, och inte barnen. Föräldrarna är mer nervösa över barnens betyg än barnen själva.

En av föräldrarna berör en eventuell negativ effekt av läxor, som stöds av Coopers (2007) forskning, och det är att läxor som är tråkiga kan leda till att skolan anses som tråkig och då får skolans status lida. Cooper skriver också att för mycket läxor kan leda till att elever tröttnar och inte lär sig något, att läxan i sådant fall kan missgynna inläringen. En annan åsikt från en förälder som får stöd av Coopers forskning är att läxan kan vara en länk mellan hemmet och skolan.

Fyra elever ser läxorna som en kontroll på vad de lärt sig i skolan och vad de kan. Även lärare tycker att läxan fungerar som en kunskapskontroll. Cooper (2007) menar att kontroll är en av fördelarna med läxor och att föräldrar också kan få kontroll på verksamheten i klassrummet och över sina barns utbildning.

5.4 Läxor och individualisering

Den senaste forskningen, enligt Cooper (2007), säger att individualiserade läxor ger eleverna bättre resultat i skolan, en bättre attityd till skolan och ett bättre uppförande; det vill säga att eleverna uppvisar fler positiva följder av läxan än omedelbar akademisk verkan.

Lärarnas svar på frågeformuläret tyder på att många ger mer eller mindre individualiserade läxor. Läxorna kan till exempel ges i olika nivåer så att eleverna väljer den kunskaps- eller ambitionsnivå som passar dem bäst. En lärare säger att även om alla i klassen får samma läxa så blir den individualiserad hemma genom att eleverna lär sig läxan på olika sätt och utnyttjar sina olika lärstilar i högre grad än de gör i klassrummet. Det märks i elevsvaren att många elever har en medveten strategi för hur de bäst trivs när de gör läxorna – vid köksbordet med hela familjen i samma rum eller ensam på sitt rum med musik på. I elevsvaren kan vi också läsa oss till att en "lagom" läxa är roligast och var gränsen för lagom går är olika för varje elev. En lärare ger inga läxor alls i 8:an och 9:an. Hennes motivering är att de ska träna på att

lägga upp sitt arbete, tänka efter hur de själva arbetar och utifrån det ta eget ansvar så att uppgifterna blir gjorda.

Enligt Cooper (2007) säger den senaste forskningen att individualiserad läxa inte leder till högre betyg jämfört med när alla i klassen har samma läxa, men den är betydligt mer arbetskrävande av läraren att planera. Den nya forskningen om individualiserad läxa handlar mer om att använda sig av olika inlärningsstilar i läxan än någon isolerad företeelse som ska betygsättas.

På frågorna i tidigare forskning, om olika uppgifter kan ges till olika elever i samma klass, kan vi svara ”ja” när vi går efter vad elever, föräldrar och lärare i undersökningen tycker. Den andra frågan är klurigare, om vem som är ansvarig för att läxorna blir gjorda – eleven eller föräldrarna – har vi i vår undersökning inte hittat något enhetligt svar på. Leo (2004) säger att det är upp till skolan att ställa upp med stöd om läxorna inte fungerar för en elev. Skolan borde enligt honom ha en plan för hur själva läxläsandet kan individualiseras så att vissa får chansen att göra den i skolan.

6. Diskussion

Vi vill inte ta ställning till huruvida läxor ska förekomma i skolan eller inte, vi efterlyser en diskussion om dess syfte och hur den bäst gynnar eleverna och deras lärande. Många av de lärare som fick frågeformuläret började med att inta en försvarsställning och de såg frågorna som kritik, som att vi på grund av att vi ställde oss frågor kring läxor, var motståndare till dem. Det ger en antydning om att läxan är ett ganska känsligt ämne. Många vet inte att de inte nämns i något styrdokument. Lärarna tar läxan som självklar utan att egentligen ha något stöd i styrdokumentet för att ge hemuppgifter. Vi kan bara hålla med om forskningen som säger att det inte talas om läxor på ett kritiskt eller problematiserande sätt. Inte en enda gång vad vi kan minnas har de nämnts under utbildningen, ur en didaktisk medveten synvinkel. Men ändå finns läxan som ett självklart moment i skolans värld. Några lärare, som vi diskuterade med under en fikarast på skolan, var väldigt osäkra på vad läroplanen sade om läxor och blev förvånade när vi menade att det inte stod något om det. På vår partnerskola finns inget läxschema eller något gemensamt tänk när det gäller läxor och så tror vi det ser ut på många skolor i Sverige.

6.1 Metoddiskussion

Vi valde frågeformulär som metod därför att vi ville ha relativt många åsikter men vi hade inte tiden att utföra 30 intervjuer. Dessutom valde vi metoden för att avgränsa oss då vi inte ville ha för stora utsvävningar från respondenterna. Vi avsåg att de skulle kunna svara relativt snabbt på frågorna och därför få fram en spontan och ärlig reaktion. Lärarna och föräldrarna fick längre tid på sig än eleverna, lärarna för att de inte hade tid att sätta sig ned direkt då de fick frågeformulären, föräldrarna därför att det skulle vara för tidkrävande och väldigt svårt att bjuda in dem till ett tillfälle som passade alla. Eleverna fick en hel lektionstimme på sig att svara på frågorna.

Nackdelen med vår metod är att genom att använda oss av frågeformulär inte hade möjlighet att ställa följdfrågor eller få svaren förtydligade och med så få respondenter

går resultatet inte att generaliseras. Vi upplevde också att det till skillnad från en intervju är det något svårare att samla in resultatet från frågeformulär, eftersom de inte fylldes i vid ett isolerat tillfälle där vi medverkade. Elevernas svar fick vi in mer eller mindre direkt efter att vi lämnat ut dem men lärarnas, och framförallt föräldrarnas, svar var lite svårare att samla in. Några var väldigt motiverade, och en respondent till och med tackade oss för att vi ”gjorde att hon var tvungen att reflektera” över läxan, medan andra inte var lika motiverade. Lärare har mycket att göra och att behöva motivera sina metoder i klassrummet och som yrkesverksam lärare verkade inte vara så lockande, men vi fick in alla enkäter utom en. Det tog längre tid att få in svaren från föräldrarna än från lärarna eftersom de inte fick formulären samtidigt. Av föräldrarna fick vi in åtta av tio utskickade frågeformulär. Det anser vi var det svåraste med metoden, att få de deltagande motiverade att lämna in svaren så snart som möjligt.

6.2 Resultatdiskussion

I skolorna och på lärarutbildningarna har man diskuterat den dolda läroplanen mycket och lyft den i ljuset. Den dolda läroplanen säger att i skolan lär man sig så mycket mer än det som står i läroplanen. För skolframgång krävs att man uppfattar och följer de outtalade reglerna som att räcka upp handen, bara prata när du har fått frågan, att ha tålmod innan man får hjälp med mera (Einarsson, 2004). Det som slår oss är att det finns en dold läroplan när det gäller läxor också. Det är inte bara elevernas framgångar att lära in stoff som är syftet utan det är också att de ska lära sig studieteknik inför framtida läxor. Läxorna är också en kontroll för föräldrarna så att de vet vad deras barn får lära sig i skolan. En elev uttrycker det att om man inte gör läxorna ”då kanske läraren tror att man inte är intresserad och bara ’skiter’ i ämnet och man är inte intresserad av ett högre betyg”. Den eleven tror sig har listat ut att läxorna kanske inte alltid handlar om kunskap utan som i det här fallet att man ska visa sig intresserad av ämnet inför läraren för att ha chans till högre betyg.

De första sex punkterna som Lundmark och Nordén (2008) listade som läxans syfte kan vi alltså hålla med om. Det är viktigt att pedagoger diskuterar och är medvetna om de didaktiska frågorna inte bara när de gäller lektionsplaneringen utan också när det gäller läxan: För vem är läxan? Vad är syftet med läxan? Varför ger jag läxan? Hur ska läxan utformas? När läraren har syftet med läxan klart för sig själv då är det mycket lättare att diskutera den med föräldrarna och med eleverna. Speciellt för den nyutbildade läraren kan en medveten läxstrategi förhindra att han/hon viker för starkare röster från föräldrar, kollegor och skolledning som vill ha det på ett annat sätt. Har skolan en läxpolicy som gjorts och accepterats av pedagogerna på skolan är det givetvis viktigt att man följer klubbade beslut. En sådan policy skulle förhindra att elever läser läxan för att ”lära sig utantill”, och hindra att eleverna lär in ”tom kunskap” som en av föräldrarna oroar sig för. Dessutom skulle både lärare och föräldrar inte behöva tänka på att den läxa eleven får ges bara för att det ska vara så.

Vi tror inte, baserat både på egen erfarenhet och på vår undersökning, att elever på vår skola är överhopade med läxor. Visst finns det alltid elever som anser vissa läxor som jobbiga eller betungande men man kan inte basera skolans totala verksamhet vad gäller läxor på dem som har det svårt för sig, istället är det skolans uppdrag att få dessa elever att lyckas genom att individanpassa läxan men en läxa som går att motivera och som hjälper till att utveckla eleven och dennes förståelse för ämnet. Om

skolan ska lära elever om livet måste man också ibland få dem att inse att man inte alltid har en enkel lösning på alla problem.

När det gäller individualiserade läxor finns det mycket kvar att diskutera. Är en läxa individualiserad när elever har samma läxa fast väljer att lära sig den på olika sätt – det vill säga individualiseringen är upp till eleven – eller när eleverna får välja kunskapsnivå? Kan individualisering betyda att själva uppgiften går att redovisa på olika sätt: muntligt, skriftligt eller genom en egenproducerad videofilm? Vi anser att det är bra om eleverna får välja nivå eller redovisningssätt men att läxan ska vara ett redskap för inläring och inte någonting som i sig ska betygsättas. Skolarbetet ska så långt som möjligt göras i skolan men läxor ska ges som komplement till att uppnå målen i skolplanen och inte vara fristående projekt. En bra läxa ska vara så tydlig att en elev ska kunna klara av att göra den själv, utan hjälp av föräldrar och under rimlig tid.

6.3 Pedagogisk relevans

I och med vår undersökning inser vi att det är väldigt oklart vad elever, lärare och föräldrar anser att läxans syfte är. Elever anser att läxorna är viktigast för betygen, föräldrarna inser att repetition behövs av kunskapen som ska läras in men tycker också att läxan tjänar som en kontrollåtgärd för att se var deras barn kan i de olika ämnena och vad de får lära sig i skolan. Lärarna ser läxan som ett hjälpmedel för sig själv och för eleverna, många tycker att repetition är det viktigaste med läxan. Med stöd av elevernas resultat på läxförhör och reaktioner på läxan blir den ett mått på elevernas förståelse och/eller framgång.

Många lärare individualiserar de läxor de ger och individualisering är ett ord som är under diskussion just nu i den pedagogiska diskursen. Individualisering i skolan är viktigt och därför borde givetvis läxan inkluderas i det också. Många lärare medger att läxan är en börda för enstaka elever medan andra menar att elever idag är lata. Ingen har uppgett att de fört en diskussion om läxans utformning med andra lärare eller personal på skolan. Läxan är för lärare självklar. Det finns en tydlig pedagogisk relevans med vår undersökning: läxor måste diskuteras! Alla måste veta målen med läxan. Detta gäller inte bara att de ska veta vad de ska läsa på och till vilken dag utan elever och föräldrar måste också göras medvetna om läxans dolda syfte, för att dra paralleller till den dolda läroplanen.

Då en sådan här undersökning inte går att generalisera till andra skolor eller klasser är det en bra idé att som lärare undersöka sitt eget "läxklimat" bland elever och deras föräldrar. En liknande undersökning, med frågeformulär som delas ut till dem som är berörda av läxorna, skulle göra syftet med läxorna synligt för alla. Föräldrar skulle kunna få sin röst hörd om deras barns eventuella svårigheter eller framgångar, medan läraren skulle få en chans att anpassa sig till önskemål både från elever och från föräldrar.

6.4 Slutsats

Vår slutsats blir att läxor och dess syfte måste diskuteras mer. Eleverna ser läxorna som en kunskapskontroll inför prov eller som någonting som kommer att påverka deras betyg. Föräldrar ser läxan både som repetition så att kunskapen sitter bättre,

men också som en länk mellan skola och hem. Mest kunskap om syftet med läxan fanns det givetvis bland lärarna som ser läxor både som tid för repetition, övning i att ta ansvar för studierna, en chans till individualisering av vissa moment, göra föräldrarna delaktiga, en chans för elever att ta igen om de halkat efter med mera. Istället för att prata om läxor ska finnas eller inte behöver syftet med läxan diskuteras och bli en del av lärarens pedagogik. Läxan som inlärningsmetod går att variera för att passa olika lärstilar och kunskapsideologier hos läraren. Det är viktigt att lärare i olika ämnen presenterar sitt syfte med läxan till elever och föräldrar så att alla syften görs synliga.

6.5 Nya forskningsfrågor

Frågeformuläret vi delade ut var på svenska och genom svaren tror vi inte att vi har fått andra respondenter än svensktalande. Det skulle vara intressant att göra om undersökningen med bara utlandsfödda, helst utanför Europa. Detta för att få en ännu mer nyanserad bild av vad andra kulturer än just den svenska/europeiska tänker och tycker om den svenska skolan. I en sådan grupp kanske fler skulle påpeka att de upplever att deras barn behandlas annorlunda än de svenska klaskamraterna och att de därför upplever skolan som ojämlig. För att få de bästa och mest nyanserade svaren borde därför enkäten översättas till respektive språk.

En annan fråga som väcktes under arbetets gång var hur det skulle se ut om man intervjuade bara lärare och om endast syftet med läxor. Det skulle vara intressant att på ett djupare plan endast intervjua lärare om läxor och låta dem argumentera både om de fördelar och nackdelar de ser med läxor. Det verkar som om frågan sätter igång tankar även hos verksamma lärare, som hos den lärare i undersökningen som var glad över att ha fått en chans att reflektera över syftet med de läxor hon själv gav och frågeformuläret gav henne en anledning till att göra det.

Referenser

- Buell, J. (2004). *Closing the book on homework – enhancing public education and freeing family time*. Philadelphia: Temple University Press.
- Cameron, L & Bartel, L. (2008). *Homework Realities: A Canadian study of parental opinions and attitudes*. Toronto: Bartel, Cameron & Associates Inc.
- Cooper, Harris M. (2007). *The battle over homework – Common ground for administrators, teachers and parents*. Thousand Oaks: Corwin press.
- Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken – för småskaliga projekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Einarsson, J. (2004). *Språksociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Eren & Henderson. (2007). The Impact of Homework on Student Achievement. *Econometrics Journal*, 11(2), 326-348.
- Hellsten, J-O. (1997). *Läxor är inget att orda om*. Pedagogiska institutionen, Uppsala:Uppsala universitet.
- Hellsten, J-O. (2000). *Skolan som barnarbete och utvecklingsprojekt*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Kralovec, E, & Buell, J. (2000). *The end of homework – How homework disrupts families, overburdens children, and limits learning*. Boston: Beacon Press.
- Leo, U. (2004). *Läxor är och förblir skolarbete*. Malmö: Malmö högskola.
- Lundin, S. Läxläsning gör föräldrar till lärare. (2007). *Lärarnas Tidning*, 5.
- Lundmark, G. & Nordén, A. (2008). Läxors betydelse för elevers lärande – en fenomenografisk studie av lärares uppfattningar av läxors betydelsen för elevers lärande. Jönköping: Högskolan för lärande och kommunikation.
- Mangione, L. (2008). Is homework working? *Phi delta kappan*, 89(8), 614-616.
- Utbildningsdepartementet. (1994). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, Lpo -94*. Stockholm: Skolverket.
- Vetenskapsrådet. (1999). *Forskningsetiska principer för humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab.
- Steinberg, J. (2006). *Läxläsning*. Malmö: Gleerups.
- Stukát. S. (2002). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Sundström, U. Läxor – vad är de till för?. (2008). *Lärarnas Tidning*, 9.

Säljö, R. (2003). *Lärande i praktiken – ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Bokförlaget Prisma.

Bilaga 1

Hej!

Vi heter Anna Fellenius och Malin Landberg och går vårt sista år på lärarprogrammet på Mälardalens högskola. Vi ska skriva vår C-uppsats under hösten och den ska behandla och belysa läxan ur olika perspektiv.

Vi ber därför och härmed om din hjälp med vår undersökning genom att skriva till oss och svara på några frågor gällande läxor. Svara på frågorna så utförligt som möjligt och fyll gärna på med dina egna övriga reflektioner och tankar kring begreppet läxa.

Dina svar, om du väljer att medverka, kommer att läsas endast av undertecknade och eventuellt av vår handledare på högskolan.

I uppsatsen kommer inga namn, eller andra uppgifter som identifierar dig, att skrivas ut.

Vi tackar för din medverkan!

Anna och Malin

Bilaga 2

Mitt namn: _____ **Jag går i årskurs:** _____

Jag är _____ **år och jag är: Kille** **Tjej**

Svara på frågorna så utförligt som möjligt och fyll gärna på med dina egna reflektioner, åsikter och tankar. Använd, om du behöver gärna det medföljande papperet.

1. Beskriv var när och hur du gör dina läxor. (Var sitter du? Vilken tid på dygnet gör du dem? Har du något hjälpmedel såsom musik i bakgrunden eller en dator?)
2. Berätta om den eventuella hjälp du får med dina läxor. (Får du alltid den hjälp du behöver med läxan? Känner du att tiden räcker till för både läxor och fritid?)
3. Berätta hur du tror att läxorna påverkar dina betyg, alltså hur du lyckas i skolan. (Är läxan viktigare i något ämne än ett annat?)
4. Fundera fritt om vad du tycker om läxor och berätta vad du tänker på. (Kan du ge exempel på någon bra och någon dålig läxa du haft, och hur de såg ut?)

Bilaga 3

Mitt namn: _____.

Mitt/mina barn går i årskurs: _____ / **och** _____

Jag är: Man ____ Kvinna ____

Svara på frågorna så utförligt som möjligt och fyll gärna på med dina egna reflektioner, åsikter och tankar. Använd, om du behöver gärna det medföljande papperet.

1. Känner du att ditt barn alltid har möjlighet att få tillräcklig hjälp med sina läxor? Motivera varför eller varför inte.
2. Leder läsläsning till konflikter och i så fall hur ser konflikten ut? Beskriv och ge gärna exempel.
3. Beskriv på vilket sätt läxan påverkar ditt barns prestationer i skolan? Gör läxan nytta eller är den till besvär? Ge gärna exempel om det är möjligt.
4. I en debattartikel menar läkaren Ståle Fredriksen att läxor är ett brott mot de mänskliga rättigheterna och refererar till FN:s 24:e artikel om de mänskliga rättigheterna, där alla har rätt till fritid och vila. Kommentera hans uttalande.
5. Reflektera vad du tycker om läxor och berätta vad du tänker på. Finns den ”goda läxan” och hur ser den ut?

Bilaga 4

Mitt namn: _____ **Jag har varit lärare i** _____ **år.**

Jag undervisar i följande ämnen: _____.

Svara på frågorna så utförligt som möjligt och fyll gärna på med dina egna reflektioner, åsikter och tankar. Använd, om du behöver gärna det medföljande papperet.

1. Ger du dina elever läxor? Om ja; motivera varför. Vad vill du uppnå med att ge läxor? Om nej; motivera varför du inte gör det.
2. Upplever du att alla dina elever har likvärdiga möjligheter att göra läxan? Är det jämlikt att ge läxa? Motivera ditt svar, gärna med exempel.
3. I en debattartikel menar läkaren Ståle Fredriksen att läxor är ett brott mot de mänskliga rättigheterna och refererar till FN:s 24:e artikel om de mänskliga rättigheterna, där alla har rätt till fritid och vila. Kommentera hans uttalande.
4. Vilken betydelse har elevernas läxläsning för deras prestationer i skolan? Ge gärna exempel om det är möjligt.
5. Reflektera vad du tycker om läxor och berätta vad du tänker på. Finns den ”goda läxan”?